

بنام ایزد یکتا

بشنوید این پند عزیزان من از دل و جان
تا شوید چو شمع جاوید فروزان
علم و معرفت به آسانی نیاید بدست
بی جد و جهد و سعی فراوان

ارجمندان و عزیزان

خداوند انسانرا اشرف مخلوقات آفرید. تعلیم و تربیه ، فهم و آگاهی ، فراگیری علم و فن عمومی و عصری ، رشد فکری در مطابقت به رشد ساینس و تکنا لوژی عصر کنونی ، حس بشردوستی بدور از هر نوع تبعیض نژادی ، زبانی ، دینی ، منطقی و بطور اخص داشتن حس مسئولیت و روحیه همکاری و تعاون در برابر محتاجان و نیازمندان و بویژه احساس مسئولیت پذیری و همکاری با اعضای خانواده شامل خواهران و برادران اولویت داشته و دارد. بطور کل گفته های بالا و بسا مشخصات زیادی وجود دارد که انسان در مقایسه با سایر حیوانات کره زمین ، افتخار اشرف مخلوقات را بدست آورده است. بناً به همه ما لازم و ضروری است تا این امانت را با صداقت ، راستی و امانت داری رعایت و در عمل تطبیق نماییم.

عزیزان گرامی

من با در نظر داشت احساس مسوولیت ایمانی و وجدانی ، مانند هر پدر و مربی خوب طی سالهای قبل آنچه را لازم میدانستم ، با در نظر داشت اوضاع و شرایط ضبط کست نموده بودم که آنرا به اختیار خویش داشته و دارید. اما اینکه از آن در حقیقت یادداشت های به جا مانده چقدر مستفید گردیده اید سوالیست که خود جواب گو بوده و قضاوت آن نیز بدوش هر یک شما میباشد.

ارجمندان گرانقدر من

با در نظر داشت اوضاع آشفته بازار کنونی ، با ارزیابی و نتیجه گیری از فشار فرهنگ بیگانه و دورماندن از کلچر، فرهنگ و عنعنات خوب و پسندیده افغانی و با در نظر داشت احساس مسوولیت بمثابة پدر مسوول تربیه هر یک شما و همچنان رفع مسوولیت یک پدر و نیز به منظور اینکه هیچ انسان عمر جاویدانی نداشته و بالآخره به ابدیت می پیوندد ، یکبار دیگر تراوش های ذهنم را و آنچه را لازم و ضروری میدانم بطور اختصار مینویسم تا مشعلی باشد در کوره راه های تاریک زنده گی بعدی شما و نیز یادی باشد از بود و نبود من.

ارجمندان من

۱- قول مشهور است که هرگز از چیز کوچک چشم نپوشید ، زیرا از خورد است که بزرگ بر میخیزد. یعنی هر اشتباه را ولو اگر کوچک هم باشد نادیده نگرفته ، در دفع و رفع آن کوشش نموده هرگز تکرار ننمایید.

۲- هرگاه آرزو داشته و دارید تا در بین همه و یا در قلب های همه راه و جای داشته باشید و از محبت و احترام طبیعی برخوردار باشید ، بنا انتقاد پذیر بوده ، هر اشتباه را ولو که کوچک هم باشد رفع و دفع نمایید.

۳- اگر نیت و آرزو داشته و دارید تا قله های ترقی ، تعالی ، تکامل و پیشرفت را مطابق به خواستها و مطالبات عصر کنونی موفّقانه ببیمایید ، بنا" قبل از همه مشوره اهل خبره ، اهل فن و بطور اخص مشوره والدین را اخذ نموده از وقت گرانبها استفاده مفید و مطلوب نمایید.

۴- آنچه نهایت مهم و اهمیت بخصوص در رشد مثبت شخصیت هر انسان دارد ، انتخاب دوست خوب ، آگاه و چیزفهم است. بنا" بهترین ها را بمثابة دوست و رفیق خود بر گزینید. چنانچه حضرت سعدی گفته است:

دوست مشمار آنکه در نعمت زند

لاف یاری و برادر خوانده گی زند دوست آن دانم که گیرد دست دوست در پریشان حالی و درماندگی

۵- جای شکر گذاری ، مسرت و خوشبختی است که در اوضاع و احوال آشفته کنونی ، ما همه با هم در کنار یکدیگر قرار داریم ، و اما جای تأثر و تأسف آنست که این حالت پایدار و دایمی نمیباشد ، لذا به هر یک از شما لازم و ضروریست به یکدیگر قلباً" احترام ، محبت ، صمیمیت و احترام متقابل داشته ، دانش ، تجربه ، مهارت ها و اندوخته های خویشرا از روی صداقت و دلسوزی در اختیار یکدیگر قرار داده ، یار و یاور هم باشید. موفقیت شما در اتحاد ، همبستگی ، احترام متقابل و خدمتگذاری شما نهفته است.

با رعایت این اصل والا ، قبل از همه مهارت ها ، آگاهی و فهم شما ارتقا میابد و از جانب دیگر رضای خداوند و والدین حاصل میگردد.
چنانچه حضرت سعدی فرموده است:

حاصل نشود رضای سلطان
تا خاطر بنده گان نجوئی
خواهی که خدای بر تو بخشد
با خلق خدای کن نکویی

۶- در نتیجه مطالعه سیستماتیک و دوامدار علما ، دانشمندان ، مخترعین و مکتشفین پا به عرصه وجود گذاشتند. آنها خدمات شایانی را بوجه احسن به نفع بشریت انجام داده ، طوریکه شایسته ایشان است ، تا جهان است آنها نیززنده و جاویدانی خواهند بود. در نتیجه تلاشها ، تدقیق و مطالعه ایشان ساینس و تکنالوژی رشد بی سابقه نمود و جهان بیک دهکده کوچک تبدیل گردید. لذا آنهایکه بنا بر عدم درک درست از اهمیت و ارزش و یا از روی نادانی ، بی تجربه گی ، و یا از روی سهل انگاری و بی تفاوتی از مطالعه دور مانده اند مانند کورانی اند که راه را از چاه نمی توانند تفکیک نمایند. بنا" هریک از شما موظف هستید تا در

عرصه های گوناگون و مطابق به نیاز مندیها با مطالعه کتب و آثار گوناگون به معلومات اختصاصی ، مسلکی ، تخصصی و عمومی خویش روز تا روز بیفزایید. نهایت لازم و ضروریست که مطالعه و آموزش در یک چوکات و سیستم تنظیم گردد. مثلاً " مطالعه و آموزش زبانها و ادبیات رسمی کشور ، پشتو و دری ، آموزش زبان و ادبیات زبانهای خارجی ، بخصوص آلمانی ، فرانسوی ... و مطالعه و آموزش کتب و آثار در رابطه به تخصص و مسلک ، مطالعه عمومی و حوادث جاری کشور ، منطقه و جهان ، که یک موضوع عادی روز میباشد ، مطالعه تاریخ ، فرهنگ و کلتور زادگاه خویش ، کشور میزبان و سایر کشورهای جهان. تأکید مینمایم که مطالعه و آموزش سیستماتیک را به عادت همیشگی و دایمی خویش تبدیل نمایید. آن طوری که یک شبانه روز به چند بار غذا خوردن و آب نوشیدن نیاز دارید ، هر قدر بیشتر ، دقیق تر و با آرامش کامل و بخصوص در فضای آرام مطالعه نمایید ، به همان اندازه آگاه تر ، بافهم تر و بالآخره شخص قابل احترام خواهید بود.

۷- آنچه گفته آمدیم ، باز هم بجا میدانم تا در رابطه به مطالعه ، آموزش و همنشین خوب و اثرات منفی و مثبت آن مکثی داشته باشم:

کمال هم نشین در من اثر کرد
وگر نه من همان خاکم که هستم

ویا

ابر و مه و خورشید در کار اند
تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار
شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

ویا

چون بود اصل گوهری قابل

تربیت را در او اثر باشد
هیچ صیقل نکو نداند کرد
آهنی را که بد گهر باشد
سگ به دریای هفت گانه مشوی
که چو تر شد پلید تر باشد
خر عیسی گرش به مکه برند
چون بیاید هنوز خر باشد

از حضرت سعدی ع

بطور کل مفهوم و معنی بیت های آموزنده سعدی چنین است که:
شما وقتی موفق و سر بلند خواهید بود که مطالعه پیگیر و دوست خوب
داشته باشید ، در غیر آن به خاک و یا زمینی میمانید که بایر ، خشک
و بدون استفاده است.

و یا

از اثر داشتن روابط ، مناسبات و تماس با انسانهای خوب و آگاه ، در
عمل تطبیق نمودن فرمایشات و نصایح مربیون ، والدین و آگاهان امور
و در نتیجه آنچه را آموخته اید و یا در آینده خواهید آموخت ، اندوخته ها
، دانش و مهارت های خویش را در عمل بنمایش گذاشته و به فراموشی
نسپرده و بالآخره بدان ارزش و اهمیت بدهید. وقتیکه شما مهارت ،
آگاهی ، تجربه ، فهم و دانش کسب نمودید دور از انصاف خواهد بود تا
در عمل آن مهارت ها را به نمایش نگذارید.

۸- به روشنی و صراحت میدانید که از چندین دهه در کشور عزیز ما
جنگ جریان داشته و هنوز ختم کامل آنرا هیچکس جز کشور های
مداخله گر و غارتگر نمیداند. توجه نمایید که در نتیجه جنگهای تحمیلی
و خانمانسوز تمامی نهادهای فرهنگی ، اقتصادی و خدمات اجتماعی یا
از بین رفته است و یا شدیداً " خساره مند گردیده است. همچنان نخبگان ،
کادرها ، دانشمندان و متخصصین یا از اثر جنگها کشته شده اند و یا از

کشور بنابر عدم امنیت ، بیکاری و مسایل اقتصادی و به خصوص بنابر بی توجهی رژیم های ارتجاعی و غیر مردمی مجبور به فرار از کشور گردیده اند و یا هم عده ای به سن پیری پا گذاشته اند که در اوضاع و شرایط کنونی کاری از ایشان با تأسف ساخته نیست. با دریغ و درد باید گفت که با وجود سر ازیر شدن میلیارد ها دالرهای باد آورده و حضور ارتش کشور های ناتو به رهبری ایالات متحده آمریکا نه تنها امنیت تأمین نگردیده است ، بلکه ظلم ، بیعدالتی ، بی امنیتی ، تجاوز به ناموس و شرف مردم ، فقر و بدبختی بیش از هر زمان دیگر افزایش یافته است. اما در قطب دیگر متوجه میشوید که عده محدودی از افراد زورگو ، ظالم ، دزد و رهن ، قاتل هزاران زن و مرد ، پیر و جوان و عاملین و مسببین ویرانی افغانستان عزیز و جنگ سالار و بخصوص بی سواد و مزدور کشور های بیگانه و همسایه به زور و زر و قدرت لایتناهی رسیده اند.

بناً" شما که در شرایط امن و در رفاه و آسایش کامل به سر میبرید ، باید توجه و احساس انرا داشته باشید که چقدر مسوولیت و وظایف و وجایب و دین وطن بدوش شما گذاشته شده است. هر یک شما به مثابه آینده سازان جامعه بشری و بخصوص معماران ویرانیها و طبیبان التیام زخمهای هموطنان خود در افغانستان هستید که بار این وظایف را باید بدوش کشید تا با شد با ارتقای سطح آگاهی و بیداری اذهان مردم و با پذیرش مسوولیت ها در امر اعمار مجدد کشور عزیز افغانستان دین و وجیبه خویشرا به وجه احسن به انجام برسانید. بدین اساس نسلهای بعد از شما به وجود و مسوولیت پذیری شما افتخار و مباهات نموده و بدین ترتیب نام مبارک هر یک از شما نازنین ها ثبت تاریخ رهروان اصیل و نامور کشور تان خواهد گردید. یقین و باور کامل داشته و دارم که شما با انجام این رسالت مقدس و میهنی در قلوب و اذهان هموطنان نیازمند جایگاه ویژه داشته و خواهید داشت. من به همت والای شما و تصمیم جدی تان افتخار مینمایم.

همیشه دایم و قائم چنین بادا ! گفته ، آن چنانچه:

ره مردان آزاده گیر
چو ایستاده ای دست افتاده گیر

ویا

اگر بینی که نابیناه و چاه است
وگر خاموش بنشینی گناه است

ویا

چو عضوی بدرد آورد روز گار
دیگر عضوها را نماند قرار
تو کز مهنت دیگران بی غمی
نشاید که نامت نهند آدمی

باز هم به یقین و باور کامل اذعان میدارم که شما آینده سازان جامعه بشری و بطور اخص آینده سازان جامعه افغانی بوده و نسلهای بعد از هر یک شما به نیک نامی یاد نموده و افتخار خواهند نمود. فرض شما است تا انتها بمثابة یک متخصص لایق و کاردان ، بلکه بمثابة بهترین دانشمند ، بهترین متخصص ، خوبترین کارآموز آبدیده و باتجربه و بالاخره به مثابه یک سیاستمدار زرنگ و نامدار و وطنپرست و مردم دوست و وظایف ، وجایب ، مکلفیتهای و مسئولیتهای اخلاقی ، ایمانی و وجدانی خویش را با امانت داری ، درستکاری و شایستگی به انجام برسانید. مرا عقیده بر آنست که در وجود مبارک شما توانایی هر نوع تغییر ، تحول مثبت بنفع مردم و وطن ویران شده و مردم داغدیده ورنج کشیده وجود داشته و دارد ، مشروط بر آنکه درک و احساسش موجود باشد ، که است. به امید نیل به اهداف تعیین شده و فایق آمدن بر مشکلات موجود ، درین راه و آرمان مقدس دستهای مرئی و نامرئی و دعای خیر و عافیت یتیمان ، مادران بیوه و مردان قامت خمیده و داغدیده و جوانان نامراد با شماست. احساس تنهایی نکنید. خداوند نیکو کاران را فراموش نمی نماید.

یارب تو آن کن که پایان کار

تو خوشنود باشی و ما رستگار

۹- عزیزان گرانقدر !

توجه شما را بیک موضوع نهایت مهم جلب مینمایم که عبارت است از: کشور عزیز ما افغانستان کشوری است کثیرالملیت و متشکل از اقوام مختلف ، زبانهای مختلف ، پیروان مذاهب گوناگون مانند اهل تسنن و اهل تشیع ، مسلمان و نیز اهل هنود.

در حقیقت کشور را مقایسه نمایید به باغ و یا باغچه زیبا با گل‌های مختلف ، برنگهای مختلف ، با بو و عطرها گوارا ، درخت و بته های زینتی. همه و همه زیب و زینت باغ و باغچه اند. آیا هریک از شما به کسی اجازه خواهید داد تا از روی حسادت و بدبینی داخل باغ گردیده ، گل و بته های مقبول را خراب و از بین ببرد. هرگز نه !
به صراحت باید گفت که در اوضاع و شرایط کنونی بازار تبلیغات منفی و ایجاد تفرقه بنامهای شمال و جنوب ، شیعه و سنی ، تاجیک و پشتون ، کافر و مسلمان بوسیله عناصر معلوم الحال متعصب ، عقبگرا ، دین فروش ، وطنفروش و تجزیه طلب به تحریک کشورهای بیگانه و همسایه و بخصوص کشورهای پاکستان و ایران دامن زده میشود داغ است. این عناصر پلان داشته و دارند تا کشور واحد ما را تجزیه و ضعیف سازند. بناً "وظیفه شماسست تا با هوشیاری ، آگاهی و وحدت فکر و عمل این پلانهای شوم را خنثی نموده وطن عزیز خویشرا از عقب مانده گی و تجزیه در امن نگهداشته ، وظیفه و رسالت تاریخی و میهنی خود را به شایستگی ، ایثار و از خودگذری انجام داده ثابت نمایید که شما پیرو راه روان نیکان فدا کار این مرز و بوم میباشید. تاریخ و نسلهای بعد از شما با شایستگی و نیکوئی یاد خواهند نمود.

وطن قربان دشت و کوهسارت
زمستان و خزان و نو بهارت

بهارانت هزاران لاله دارد
فدای لاله های کوه سارت

۱۰- باز هم در رابطه به مسایل کلتوری- فرهنگی و تاریخی باورها و پابندی مابخاطر حفظ سنتهای ارزنده و قبول شده افغانی و شرقی قابل یاد آوری میدانم که ما و شما در کشور میزبان یعنی سویس بارها و بارها و همه ساله شاهد برگزاری جشنهای مختلف در رابطه به مسایل فرهنگی مختلف بوده و نیز خود ما با علاقمندی فراوان درین جشنها شرکت نموده ایم. زنها ، مرد ها ، اطفال و جوانان ، با لباسهای قشنگ و گوناگون سنتی و قدیمی گروه گروه به بازار ، سرکها ، جاده ها و میدانها جمع شده به رقص و پایکوبی و سرودن آهنگهای دلپذیر پرداخته چندین ساعت و چند روز ادامه داشته و به میلیونها فرانک به مصرف میرسد. سؤال میشود که چرا اینقدر مصارف ؟

جواب واضح و روشن است : بخاطر آنکه نسلهای فعلی و نسلهای آینده و بطور اخص اطفال و نوجوانان فرهنگ و کلتور پدران و اجداد گذشته خود را فراموش ننمایند. این وظیفه و رسالت هر یک شما است تا با اشتراک و حضور تان در محافل و جشنهای افغانها نه تنها محافل را رنگین سازید ، بلکه این فرهنگها و سنتها بوسیله شما حفظ و به نسلهای بعد از شما انتقال یابد. مانند جشن سال نو خورشیدی ، جشن استقلال و آزادی ، سالهای تولد و وفات شخصیتهای نامدار کشور ، مبارزین و شهدای راه آزادی ، عیدها و ... غیره جشنها.

۱۱- در رابطه به رعایت آداب و اخلاق اجتماعی در روشنی فرهنگ و کلتور افغانی و شرقی توجه شما عزیزان را به نکات آتی جلب مینمایم:

- جای هیچ نوع شک و تردید نیست که افغانها مهمان نواز بوده و از مهمان پذیرائی و استقبال عالی نموده و مینمایند. این روش و این اصل مهم از پدران و نیاکان به هر یک ما به میراث مانده و ما وظیفه ، وجبیه و مسئولیت حفظ و انتقال آنرا به نسلهای آینده داشته و بدین ترتیب شما چنان نمایید تا نسلهای بعد از شما سپاسگذار و ممنون بوده و از هر تن نه تنها تشکر بلکه بشما افتخار نمایند.

- همیشه سعی بدان کنید عادتاً" غذا را در حضور همه و جمع نوش جان نمایید ، زیرا در حضور اعضای فامیل کیفیت و لذت بخصوص داشته بهتر و سریعتر در وجود جذب میگردد.

- بعداز صرف غذا با دعای خیر و عافیت و فراوانی روزی بقیه کار های بعدی را به وجه احسن انجام دهید. میدانید منظور چیست؟

- در معاشرت و پیش آمد در برابر خورد و بزرگ فامیل و دوستان خارج از فامیل طرز پیش آمد ، طرز گفتار ، کردار ، آداب و نزاکتهای لازم جدا" رعایت و از نظر دور نباید داشت.

- به مربیون یعنی استادان ، بزرگان ، و بخصوص والدین ، برادران و خواهران بزرگتر از خود قلباً" احترام گذاشته و با خوردان محبت ، شفقت و مهربانی داشته و در تمام موارد همکار شایسته و خوب ایشان باشید.

- گویند نظافت جز ایمان است. شاید انسان مجبور گردد لباس جنده یعنی کهنه بپوشد ، اما لباس گنده را هرگز نه. بنا" به نظافت شخص ، بدن خود ، جای خواب و محیط پیرامون توجه داشته و با استفاده از امکانات موجود ، زیبا ، پاک ، مرتب ، شیک و بالأخره خوش و سر حال باشید. رعایت نظافت و پاکی در تکامل و انکشاف عقل ، ذهن و استعداد ، شما را یاری رسانیده اثر مثبت دارد. چنانچه گفته اند: تن را توانا ، خرد را بیدار و روان را پاک نگهداریم.

- در وقت صرف غذا و نوشیدن توجه داشته باشید تا آرامش کامل داشته باشید. غذا را با آهستگی و آرامش بجوید تا خدای ناخواسته معده شما احساس ناراحتی ننماید. غذای صبح را شاهانه صرف نموده ، بهترین ها و قوی ترینها را نوش جان نمایید. غذای شب را حد اقل ۴ ساعت قبل از خواب صرف نمایید تا سیستم خواب شما بهم نخورد.

- فروتنی ، برده باری ، حوصله مندی ، پیشامد انسانی ، عدالت ، انصاف ، دلجویی از فقرا ، محتاجان و نیازمندان را فراموش نکرده ، این احساس و پیشامد انسانی شما سبب و وسیله میگردد تا حیثیت ، اعتبار ، اتوریته و اعتماد به نفس افزایش یافته و بدین ترتیب در قلوب و اذهان همه جاه و راه داشته ، مورد اعتماد باشید.
چنانچه شاعری فرموده است:

به روزگار سلامت شکسته گان دریاب
که جبر خاطر مسکین بلا بگرداند
چو سائل از تو به زاری طلب کند چیز
بده و گر نه ستمگر به زور بستاند

ویا

امیدوار بود آدمی به خیر کسان
مرا به خیر تو امید نیست شر مرسان

ویا

چو بیداد کردی توقع مدار
که نامت به نیکی رود در دیار

- شرکت و حضور شما در محافل و جشنها که بمناسبت های مختلف برگزار میشود مورد توجه همه میباشد. حین دعوت و شرکت و حضور در محافل باید دانست که هدف از تدویر محفل چیست و به چه مناسبت برگزار گردیده است. در محافل "جسما" و "روحا" حضور و شرکت فعال داشته و در ختم خود ارزیابی نمائید که چه آموختید. نه آنکه از محفل برون شده به بازیهای غیرقانونی پرداخته ، سبب اخلال محفل و اذیت و آزار ساکنین محل شده و دیگران شما را بی تربیه خطاب نمایند. و یا بگویند که پدر و مادر او را طور شاید و باید تعلیم نداده اند.
چنانچه شاعر شیرین زبان گفته است:

به عذر و توبه توان رستن از عذاب خدای
و لیک می نتوان از زبان مردم رست

ویا

تو نیکو روش باش تا بدسگان
به نقص تو گفتن میاید مجال
چو آهنگ بربط بود مستقیم
کی از دست مطرب خورد گوش مال

۱۲- رازداری و یا حفظ اسرار.

هر کشور ، هر خانواده و فامیل رازداری و حفظ آنرا بسی مهم میدانند و هم نیز میباشد.

بخاطر درک و فهم این موضوع لازم به توضیحات بیشتر است ، مثلاً":
یک دولت از سه بخش اساسی تشکیل میگردد ، الف - قوه اجرائیه ، ب
- قوه مقننه و ج- قوه قضائیه.

از رئیس جمهور تا صدر اعظم ، اعضای کابینه ، قضات و منسوبین
قوت‌های مسلح به قرآن و قانون اساسی سوگند یاد مینمایند که بکشور
خیانت نکرده ، اسرار و یا راز مملکت را به کشور های بیگانه افشا نمی
نمایند. اگر افشا نمودند جزای هر یک از آنها اعدام میباشد بخاطریکه
راز های محرم و اشد محرم دولت ، محل کار و جزئیات آنرا به دشمن
سپرده اند.

ویا میگویند که مشت بسته خود را باز مکن. اینرا میتوان چنین توضیح
داد: هر گاه مشت شما بسته باشد به دشمن شما و یا کسان دیگر دو
مفکوره پیدا میشود. اول اینکه طرف مقابل شما فکر می نماید که شما در
حالت حمله و یا دفاع قرار دارید. لذا جرأت حمله بالای شما را از دست
میدهد. دوم ، فکر مینماید که در مشت بسته شما کدام سکه قیمتی از طلا
و یا الماس قرار دارد. هرگاه مشت شما باز شد حریف و دشمن همه چیز
را دانسته دیگر به شما اعتنا نمی نماید.

۱۳- هر یک از شما در انتخاب مسلک و فن دست آزاد داشته ، هیچ چیز بالای شما تحمیل نگردیده است . هریک از شما حالا از نظر سن و سال و صنوف مکتب در شرايطی قرار دارید که آینده را با درایت و هوشیاری ، تدابیر و آمادگی رقم زده و سرنوشت بعدی تانرا تعیین مینماید . بناً فرصت را از دست نداده ، از همین حالا بخاطر ادامه تحصیلات عالی آمادگی های لازم را اتخاذ نماید . همچنان از چند سال بدین طرف شامل کورس موسیقی و سایر سرگرمیها بوده و به بازی فوتبال و ... شوق و علاقه فراوان داشته و دارید ، لذا چند سال مدت کمی نیست . لازم است مهارت ها ، اندوخته ها و آنچه را که تا بحال فرا گرفته اید ارزیابی و نتیجه گیری نقادانه نموده ، کمی ها ، کاستیها و نواقص را رفع نمایید . چون انتخاب از شماست بناً سعی کنید همیشه و همیشه در صف ممتازان و پیش قراولان قرار داشته تا همه به لیاقت و شایسته گی شما افتخار و مباحات نمایند .

۱۴- در رابطه به روابط و مناسبات اجتماعی :
از آنجاییکه انسان موجود اجتماعی میباشد ، ناگزیر است تا روابط و مناسبات را آنطوریکه شایسته یک انسان مؤدب است نه تنها حفظ ، بلکه پیوسته آنرا رشد و گسترش دهد . قبل از همه حفظ روابط و مناسبات انسانی با در نظر داشت درجه تحصیل ، فهم و دانش ، خوردی و بزرگی ، زندگی داخل فامیل و خانواده از اهمیت خاص برخوردار و رعایت آن وجیبه اخلاقی میباشد . بعداً داشتن روابط و مناسبات خارج از دایره زنده گی فامیل با خویشاوندان ، دوستان و کتگوریهای مختلف انسانهای آگاه ، دانا ، هوشیار و چیزفهم .

نکته دیگر قابل تذکار درین مورد اینست که : همانطوریکه انسانها از نظر سن و سال ، رنگ ، جلد و پوست ، کرکتر ، استعداد ، و توانائی ، زیرکی و هوشیاری ، اخلاق و تهذیب و غیره از هم تفاوت دارند . بناً وظیفه هر کدام شما است که آخرین سعی و تلاش را نمایید تا بالای آنهایکه ضعف و کمبودی دارند از طریق مباحثه و گفتگو تأثیر مثبت نموده و در رفع معایب و رشد شخصیت آنها را کمک و همکاری اخلاقی نمایید . نه آنکه خدای ناخواسته شما تحت تأثیر ایشان قرار گیرید . اما در صورتیکه احساس نمایید که اصلاح پذیر نیستند در آنصورت با هوشیاری و زیرکی بهتر و به نفع شماست تا کناره گیری نمایید .

تر بیت را در او اثر باشد
آهنی را که بد گهر باشد
که چو تر شد پلید تر گردد
چون بیاید هنوز خر باشد

چون بود اصل گوهری قابل
هیچ صیقل نکو نداند کرد
سگ به دریای هفتگانه مشوی
خر عیسی گرش به مکه بر ند

۱۵- اگر آرزو داشته و دارید که همیشه در انجام کار و فعالیت روزانه موفق و پیشقدم باشید ، کار امروز و یا همان لحظه را به آینده و یا فردا موکول نکرده ، در همان زمان معین انجام دهید . حین اجرای کار ، فعالیت و مطالعه و یا حل سوالات و کارهای خانگی حواس خود را جمع نموده سعی نمایید تا تمرکز فکری داشته باشید . یعنی عجله و شتاب زدگی نکرده ، خونسرد باشید . تمرکز فکری و خونسردی سبب میشود که تمام کارها بدون عیب و نقص و با کیفیت خوب انجام گردند .

مثلاً" در صنف و یا در منزل حین حل نمودن سوالهای ریاضی و یا نوشتن یک مقاله و یا مضمون در رابطه به یک موضوع خاص لازم است چند دقیقه محدود و کوتاه سوالات را مرور و بعد از فکرکردن و تحلیل آغاز به حل و یا نوشتن آن کنید . قبل از همه از حل نمودن سوال های ساده شروع نمایید تا برای حل سوالات مشکل ، وقت اضافی داشته باشید . حین نوشتن یک مقاله و یا یک مضمون ، اولتر از همه حواس خود را جمع نموده پلان نمائید . به طور مثال :

- نوشتن معلومات در رابطه به افغانستان ،

- نام های تاریخی افغانستان ،

- موقعیت جغرافیائی ،

- تحولات و رخدادهای تاریخی ،

- تهاجمات و لشکرکشی کشورهای بیگانه علیه افغانستان در طول تاریخ

- مساحت ، نفوس ، زبان ، کلتور ، ملیتها و اقوام ساکن ، وضع طبیعی

، پیداوار ، صادرات و واردات و ... سایر معلومات ، اهمیت پلان

گذاری ، فعال بودن و دقیق بودن و ... استعداد شما را نشان داده

نتایج عالی و مثبت بدست میآید .

حتا شما می توانید در رابطه به موضوعات و یا مضامین ایکه مشکل

دارید و از نتایج تست ها راضی نمیباشید ، قبل از همه در رابطه به

همان موضوع در طول یک هفته ، یک ماه و یا چند ماه پلان خاص

داشته ، مواد و یا کسانی را که توان کمک و همکاری را دارند در پلان بگنجانید . مثلاً" در رابطه به ریاضی ، ادبیات و گرامر زبان آلمانی و یا زبان فرانسوی و یا هم زبان مادری دری و پشتو ، موسیقی و سایر سرگرمیها و هنرها میتوانند شامل پلان گردند . این ها اند از جمله راز های موفقیت و کامیابی شما .

۱۶- موضوع بسیار بسیار مهم ، بااهمیت و قابل توجه که به حیثیت ، اعتماد ، اعتبار و احترام انسان می افزاید ، عبارت است از جلوگیری از خشونت ، حوصله مندی ، برده باری و حفظ خونسردی در اوضاع و حالاتی که گاه گاه در زندگی انسان پیش می آید .

با باور و یقین کامل باید گفت که هر انسان خوب ، با تربیه و آگاه از کوچکترین برخورد زشت ، غیر انسانی و توهین و تحقیر نمودن خودش نیامده و با مشاهده آن جگر خون و متأثر میگردد . مثلاً" در کشور ما افغانستان از چندین سال تا بحال جنگ جریان دارد . شما می بینید یک عده انسانهای محدود ، اما وحشی و تروریست و آدمکش نه تنها

هموطنان ما را توهین و تحقیر مینمایند ، بلکه با حملات انتحاری ، بم گذاریها ، فیر راکت و ترور ، زنها ، مردها و جوانان را بخاک و خون میکشانند و یا از بین می برند . اینها در تمام عرصه ها از خشونت کار گرفته اند و بعضی از جوانان بجای بحث کردن ، دلیل آوردن ، قناعت دادن و یا قانع نمودن ، شنیدن و درک طرف مقابل ، از خشونت کار

گرفته طرف دیگران را نه تنها توهین و تحقیر بلکه با مشت و لگد بالای او حمله نموده مجروح می نمایند . بالآخره موضوع به پولیس رسیده و بعد از ارزیابی ، خواهی نه خواهی گنهار مجازات میگردد . توجه داشته باشید که در نتیجه خشونت و عدم توجه به نصایح پدر ، مادر و بزرگان جوانان خشمگین و بیحوصله در نزد اعضای فامیل ، اقارب

و خویشاوندان ، همصنفی ها و معلمین بمثابه یک جوان بی بند و بار ، حرف ناشنو و گستاخ ، بدماش و زورگو معرفی و بدنام گردیده ، همه از او نفرت و انزجار می نمایند . بناً هر یک از شما به انسان و موقف او احترام گذاشته بجای خشونت از منطق ، استدلال و حوصله مندی کار بگیریید .

ناسزا و زشت گفتن نیست کار عاقلان از برای نرم گفتن شد زبان بی استخوان

۱۷- اگر شما انتظار احترام ، محبت و صمیمیت اطرافیان بخصوص همه اعضای فامیل ، محل کار و محیط زیست را دارید بناً یک موضوع قابل اهمیت راهمیشه و همیشه در نظر داشته و بدون توقف آنرا در هر کجا و در هر زمان رعایت نمایید که عبارت میباشد از داوطلب بودن و پیشگام شدن در انجام کارهای خوب و پسندیده و مثبت . مثلاً" از داخل فامیل و خانواده آغاز می نمایم .

ما در کل روزانه کم از کم سه بار غذا صرف مینمایم . لازم است بدون امر بزرگ فامیل ، یعنی پدر و مادر ، یکی میز را عالی مرتب نماید ، آن دیگری ظروف را از آشپزخانه انتقال دهد ، یکی دیگر آب و نوشابه ها را ، و سایر اعضای باقی مانده بقیه کارها را انجام دهند . و اگر مهمان تشریف داشت ، اولتر از همه مهمان را دعوت به صرف غذا نمایید و به همان ترتیب بعد از ختم صرف غذا بقیه کارها را به وجه احسن انجام دهید . میدانید نتیجه چه می شود؟ بلی بالای مادر فشار وارد نشده ، همه کارها بدون عیب و سکتگی پیش میروند . مهمان ، اعضای فامیل و خداوند از شما راضی بوده در هر جا از خوبیهای شما به نیکویی یاد کرده و شما میشوید یک مثال و نمونه خوب و عالی برای دیگران . به همان ترتیب پاک و تمیز نمودن اطاقهای خواب ، دهلیزها ، آشپزخانه ، سالون ، همکاری در لباس شوئی و اطوکاری ، جابجائی لباسهای کثیف و پاک ، بوتها و جراب ها ... و سایر وظایف که بسیار زیاد میباشد .

بالآخره در مجموع و در نتیجه نظم و تربیب و احساس مسئولیت پذیری و پیشقدم بودن در انجام کارهای خوب هر کدام از شما به گل های قشنگ و دوست داشتنی تبدیل گردیده ننتنها مورد شفقت و محبت قرار میگیرید ، بلکه در غیاب از هر کدام شما به خوبی و نیکویی یاد نموده و در قلب های همه جای و مقام خواهید داشت .

۱۸- میگویند یکی در خدمت همه و همه در خدمت گذاری یکی ، یعنی پدر و مادر در خدمت شما و شما همه در خدمت آنها و گوش فرا دادن به

نصایح و فرمایشات ایشان . اگر شما به گفته ها و تقاضاهای پدر و مادر و مربیون توجه نموده و در عمل پیاده نمایید ، ننتها شما را دوست میداشته باشند ، بلکه به هر آرزو و خواست شما از دل و جان جواب مثبت داده تمامی مطالبات تان را بر آورده میسازند و نیز آنها از هر یک شما انتظارات ، توقعات و خواستهای نیز داشته و دارند . مثلاً " زمانیکه شما داخل یک مغازه و فروشگاه میشوید ، میخواهید لباس ، بوت و یا شئی مورد نظر را بخرید . مجبور هستید پول بپردازید و یا میخواهید کورس موسیقی بگیرید باید پول بپردازید . میخواهید سفر نمایید باید تکت بخرید و در یک کلام شما قادر نبوده و قادر نیستید هیچ چیز و هیچ کاری را بدون پرداخت پول بدست آورید . پدر و مادر بنا بر احساس مسئولیت و عاطفه ، تا زمانیکه مکتب را تمام نموده و بعد از ختم یک رشته و مسلک شامل کار و عاید شوید تقاضاها و مشکلات شما را در تمامی عرصه های زندگی بر آورده میسازند . اما شما در برابر این همه خدمات ایشان بانیست چه نمائید ؟ و یا توقع و انتظار آنها از شما چیست؟ جواب روشن واضح و ساده است ، یعنی به گفته های ایشان عمل نموده و بهر قیمتی که میشود رضایت آنها را بر آورده و دلشان را بدست آورید! در نتیجه راضی بودن والدین است که موفقیت ، کامیابی و سر بلندی نصیب هر یک از شما شده ، به هیچ مشکل بر نخواهید خورد .

عزیزان من !

شما در عصر و زمانی زنده گی مینمایید که جهان امروزی در نتیجه رشد بیسابقه ساینس و تکنالوژی از قبیل رادیو ، تلویزیون ، تلیفون و انترنیت کوچک شده و انسان به اسرع وقت به همه چیز دسترسی کامل داشته و دارد . استفاده مثبت از وسائل اطلاعاتی ، بخصوص تلویزیون و انترنیت بعد از مطالعه کتب در رشد آگاهی و معلومات شما کمک نموده و به اطلاعات شما در عرصه های مختلف می افزاید . میدانید که در رابطه به نشرات جمعی هیچ نوع محدودیت ، سانسور و تفتیش وجود ندارد ، زیرا در کشورهای اروپائی و آمریکائی مطبوعات آزاد میباشد . از تلویزیون تا انترنیت منحرفین و آنهای که از این آزادی ها بنفع خویش سوء استفاده نموده ، مسائل و موضوعات غیر اخلاقی و بدور از

موقف و کرامت انسانی را بمنظور فریب نسل جوان ، منحرف ساختن ذهن آنها و دورساختن آنها از انجام خدمات انسانی ، بدست آوردن پول و برآورده ساختن امیال و آرزوهای کثیف و پلید نیز برنامه و نشرات دارند . استفاده از این برنامه های نامطلوب قبل از همه عامل اساسی انحراف جوانان گردیده ، آنها را از فرهنگ و کلتور و حتی از چوکات انسانی دور نموده سبب خشونت ، زورگویی ، برخوردهای غیر منطقی در فامیلها و خانواده ها شده و بالآخره اجتماع را آلوده ، کثیف و به سمت و سوهای غیراخلاقی سوق میدهد . استفاده ازین برنامه های انحرافی و غیراخلاقی ، جوانان را گمراه ، خشن ، زورگو ، چاقوکش ، دزد ، بی اعتماد و بی اعتبار میسازد . عقل و منطق را از جوانان عزیز ربوده ، آنها را عاطل و باطل ، بیکاره و تنبل میسازد . بالآخره نتیجه نهایی آن میشود که این جوانان و آینده سازان جامعه پابند هیچ نوع اصول و معیار های قبول شده نبوده ، از درس مکتب و مسلک دور مانده همه به آنها به نظر بد و حقارت مینگرند .

تأکید مینمایم که بعد از کتاب و آثار استفاده از این وسایل نه تنها مشکلات و نیازمندیهای روز مره را رفع ، بلکه در امر رشد آگاهی نقش بسیار ارزنده دارد . آرزو و انتظار از شما اینست که همیشه و همیشه ازین زنده گی استفاده مثبت نموده و این توصیه را به جوانان هم سن و سال خویش نیز نموده ، دین و وجیبه انسانی خود را ادا نمایید .

۱۹- باز هم در رابطه به روابط و مناسبات اجتماعی و رعایت حقوق همسایه ها !

در صفحات قبلی در رابطه به جایگاه و موقف عالی انسان بمتابۀ اشرف مخلوقات اشاره نمودم . این یک بحث بسیار وسیع و جامع میباشد . اما بطور اختصار باید گفت که اگر انسان قادر به درک مسئولیتهای خود شود و آنرا در عمل رعایت و در نظر گیرد بطور قطع جنگ و خشونت ، خون ریزی و اشغال و چپاولگری ، کدورت و دشمنی ، زورگویی و ظلم و بی عدالتی ، غنی و فقیر ، ظالم و مظلوم ، شاه و گدا ، رشوت و اختلاس ، دزدی و غارتگری ، بیسوادی و غیره بدبختیها موجود نمی بود . برعکس بشریت در صلح و صفا ، برادری و برابری و احترام متقابل و در یک فضای صلح آمیز زندگی می نمودند . بنا " یکی از علت های

بدبختی بشریت امروز در آن است که اقلیت زور گو ، حقوق و منافع اکثریت را زیر پا نموده و آنها را به روز سیاه نشانده اند .
شما هریک تان این بیعدالتی ها ، زور گویی ها و غضب حقوق دیگرانرا که منجر به اشغال گری ، تجاوز به حقوق دیگران که سبب بی توجهی به کرامت و شرافت انسان و زیرپا نمودن آن گردیده است . به چشم سر مشاهده می نمائید و اطلاعات کافی دارید .
لذا بسیار مهم و قابل توجه است که شما با در نظرداشت رعایت نزاکت های اجتماعی ، حقوق همسایه ها را محترم بشمارید . در شرایطی که ما در اروپا و آمریکا و یا سایر نقاط جهان زندگی مینمایم حقوق همسایه ها چه معنی دارد؟

- ایجاد و حفظ روابط نیک انسانی .
- حفظ و رعایت احترام متقابل همسایگی .
- عدم مزاحمت مانند آهسته صحبت نمودن ، آهسته موسیقی و تلویزیون شنیدن ، آهسته حرکت کردن و بالاخره بموقع خوابیدن .
- در صورت ضرورت کمک نمودن بموقع و انسانی .
- رعایت پاکی و نظافت محل زیست .
- رعایت نوبت در لباس شوئی و تمام امور .
- عدم سر و صدا حین شستن ظروف در آشپزخانه .
- حل مشکلاتیکه رخ میدهد از طریق بحث نمودن ، صحبت کردن و حفظ خونسردی و سایر مسائل در رابطه به حقوق همسایه ها .
- شما میدانید که ماهی در آب زنده است . آب از ماهی و یا ماهی از آب دور گردد ، ماهی از بین می رود و میمیرد .
- بناً" هر یک ما در اجتماع بخوایم و یا نخواهیم مجبور به زنده گی بوده و هستیم .

اگر حرکات و عملکردهای خود را مطابق به مطالبات و خواستههای اجتماع عیار نسازیم و نزاکتهای لازم رعایت نشود ، اجتماع ما را به مثابه انسان نامطلوب ، بد اخلاق ، منفور و به نظر حقارت مینگرد . لذا چه خوب خواهد بود که موقف و جایگاه خود را در بین اجتماع و فامیل حفظ نموده تمامی آداب ، اخلاق اجتماعی و شیوه های روابط و مناسبات همسایگی را در عمل رعایت نماییم . از این جاست که هر یک شما در ردیف انسانهای قابل احترام و با حرمت قرار میگیرید . رعایت این امر

مهم نه تنها شخصیت خوب تان را تثبیت مینماید ، بلکه زمینه رشد را نیز مهیا ساخته همه و همه در مورد شما نظر مثبت و نیک خواهند داشت . اینست از جمله رازهای موفقیت و پیشرفت در زندگی .

عزیزان گرامی وارجمند !

امید ، انتظار و آرزو داشته و دارم که این توصیه ها و رهنمود های پراکنده ، نامکمل و ناچیز کمکی باشد در ارتقای اعتبار ، اتوریته و رشد شخصیت تک تک شما . باور و یقین کامل داشته و دارم که پابندی شما و توجه و رعایت این رهنمودها هر یک شما را در زندگی آینده و در مسیر درست سوق داده ، از ثمره آن کسانی مستفید خواهند گردید که از این رهنمود ، میتود و اصول استفاده مطلوب را نمایند . هرگاه هر یک از شما مغز سرد ، قلب گرم و دستان پاک داشته باشید و در عملکردهای روزانه این سه اصل مهم را در عمل ، نه در حرف رعایت کنید ، پروردگار اعضای فامیل ، خویشاوندان ، اقارب ، همکاران و همصنفی ها و بالاخره تمام اطرافیان نه تنها از نحوه عملکرد شما ، بلکه از نحوه برخورد و پیشامد شما راضی بوده به هیچ مشکل بر نمیخورید . و اگر چنین ننمایید و از اصول و اخلاق اجتماعی ، کرامت و خواستههای انسانی دور شوید ، سنتهای قبول شده ، فرهنگ ، کلتور و اخلاق افغانی و شرقی را زیر پا نمایید در آخرین تحلیل ، خدای ناخواسته جز شرمساری و سرافکنده گی چیز دیگری نصیب شما نخواهد شد . خداوند (ج) و قوانین وضع شده اجتماعی شما را مجازات خواهد نمود .

ما در اجتماعی که زنده گی مینماییم ، بخاطر تأمین نظم اجتماعی و حفظ احترام متقابل قوانین و مقررات گوناگون در عرصه های مختلف در آن وضع گردیده است . هرگاه شما این قوانین را میدانید باید مطابق به آن عمل نمایید و اگر نمیدانید پس لازم است معلومات لازم و ضروری را کسب نمایید .

نظم ، انضباط و دسپلین وقتی بوجود می آید که همه انسانها قبل از همه به قوانین آشنایی کامل داشته و از طرف دیگر این قوانین و مقررات در عمل رعایت و تطبیق گردند .

شما به صراحت و روشنی میدانید کسانی که آگاهانه و یا غیر آگاهانه قوانین و مقررات وضع شده را زیر پا گذاشته ، نادیده میگیرند ، مجازات میشوند . این مجازات عبارت اند از جریمه نقدی ، زندان به مدتهای مختلف نظر به جرم و حتی حبس ابد و اعدام . در زندگی فامیلی و خانواده نیز قوانین و مقررات و یک سلسله اصول و پرنسپ های وجود دارند که تمامی اعضای فامیل مجبور به رعایت و تطبیق آن بدون چون و چرا میباشند . در غیر آن شیرازه فامیل از هم پا شیده بسیار در دسر ها ، ناراحتی ها و پرابلم ها را میتواند بوجود آورد . هر یک از شما نه تنها مواظب عملکردهای خود باشید ، بلکه دیگران را متوجه مسئولیتهای شان نموده ، همکاری اخلاقی نمایید . درین صورت شما نیز میتوانید یک انسان کامل ، عاقل ، باخرد ، مسئولیت پذیر و بالآخره گلهای سرسبد و مورد احترام و اعتماد همه باشید .

پایان سخن با تقدیم اشعاری چند از سعدی :

علم چندانکه بیشتر خوانی	چون عمل در تو نیست نادانی
نه محقق بود نه دانش مند	چار پا کتاب بر او چند
آن تهی مغز را چه علم و خبر	که بر او هیزم است یا دفتر

شبانی با پدر گفت ای خردمند	مرا تعلیم ده پیرانه یک چند
بگفتا نیک مردی کن نچندان	که گردد خیره گرگ تیز دندان

پدر چون دور عمرش منقضی شد	مرا این یک نصیحت کرد و بگذشت
که شهوت آتشست از وی بپرهیز	به خود بر آتش دوزخ فگن تیز
در آتش نداری طاقت سوز	به صبر آبی برین آتش زن امروز

یکی را که بود راستی خطائی رود در گذر ازو
و گر نامور شد به قول دروغ دگر باور ندارند ازو

در ختم کلام برای تک تک شما از بارگاه ایزد متعال آرزوی
صحت ، سلامتی ، موفقیت و کامگاری را تمنا می نمایم .

با احترامات قلبی .

م.م. کامور ، جنوری ۲۰۱۰ ، تریمبخ - سویس

با ارائه نظریات ، انتقادات و پیشنهادات سالم در رفع کمی ها ، کاستیها
و کمبودی این توصیه ها و رهنمودها نه تنها اینجانب را ، بلکه نسل
بالنده ، جوان و نیازمند را یاری رسانید .